

Background report

Komise pro udržitelný rozvoj (CSD)

Migrace

MIGRACE

1. Úvod do migrace

1.1. Co je to migrace?

Možnost přemísťovat se je jednou z základních lidských svobod. Lidé migrují odjakživa - v pravěku se tlupy Homo sapiens přemísťovaly spolu se zvířaty, která lovily, ve vrcholném středověku se začali lidé přemísťovat do měst kvůli řemeslům a obchodu a také kvůli svobodě, kterou města poskytovala. V novověku se setkáváme již s rozšířením mezikontinentální migrace v době zámořských objevů a konkisty¹. S příchodem industriální revoluce nastal odliv lidí z venkova za prací do měst. V dnešní době čelíme migraci z důvodů ekonomických (např. za prací), sociálních (stěhování se za rodinou, přáteli), politických (z důvodu náboženské, politické či rasové perzekuce nebo v důsledku válečného konfliktu) a environmentální (při přírodních katastrofách či změně klimatu)².

Migrace je prostorové přemísťování osob přes libovolné hranice (zpravidla administrativní), spojené se změnou místa bydliště na dobu kratší či delší, příp. „na trvalo“³. Migrace je jedna z forem prostorových pohybů obyvatelstva, pro něž se používá souhrnný pojem mobilita (hybnost). Dočasná změna bydliště, dojíždění či naopak vyjíždění a cestování se neřadí jako migrace⁴. Rozeznáváme migraci vnitrostátní (pokud nejsou překročeny hranice daného státu) a mezinárodní (překročení státních hranic). Mezinárodní migrant je pak člověk, který žije na území země, ve které se nenarodil, a získal jisté vazby k této zemi⁵. OSN stanovila hranici pro označení mezinárodního migranta pobyt delší než jeden rok⁶.

1.2. Vznik migračních tendencí

Přemísťování obyvatel je výsledkem kombinace **push** a **pull** faktorů⁷. **Push faktory** jsou takové, které nutí lidi stěhovat se z jejich domovů. Mohli bychom mezi ně zařadit například nedostatek pracovních příležitostí, nedostatečné zajištění bezpečnosti, vysoká kriminalita, hladomor, povodně nebo válka. Naopak okolnosti, které přinucují stěhování do určitých oblastí, se nazývají **pull faktory** (nabídka zaměstnání, vyšší úroveň života, nízká kriminalita, dostupnost potravin, přijatelné klima a úrodná půda, vyšší úroveň zaměstnání či politická stabilita).

Podle směru migrace rozeznáváme emigraci (vystěhování) a imigraci (přistěhování). Oblasti pak rozdělujeme na zdrojové a cílové, podle toho výchozím bodem migrantů či konečným⁸. Migraci vyplývající z vlastní iniciativy migranta nazýváme dobrovolnou migrací. Na druhou stranu, pokud je člověk vyhoštěn nebo evakuován mluvíme o nedobrovolné migraci. Dále se migraci přikládají přívlasky individuální, kolektivní a masová podle počtu migrantů⁹.

¹ Termín pro dobytí indiánských území v Novém světě

² Článek Introduction to migration - What is migration? In www.radio1812.net/en (posted 3. 12. 2008, 10:52)

³ Slovníček pojmů - Migrace in www.epolis.cz (staženo 14. 11. 2009, 20:33)

⁴ Dtto

⁵ Migration > Glossary > Migrant in <http://portal.unesco.org/shs/en/> (updated 13. 9. 2009, 9:36)

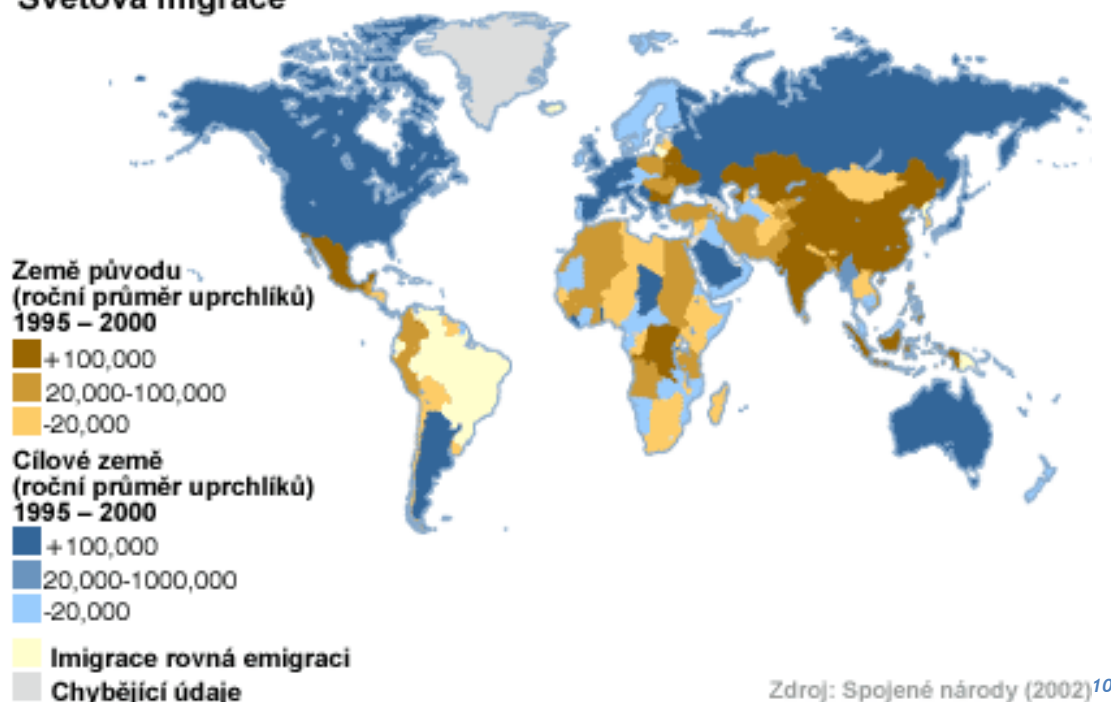
⁶ Článek Migrace in www.demografie.info

⁷ Článek Introduction to migration - What is migration? In www.radio1812.net/en (posted 3. 12. 2008, 10:52)

⁸ Slovníček pojmů - Migrace in www.epolis.cz (staženo 14. 11. 2009, 20:33)

⁹ dtto

Světová migrace

V dnešní době již můžeme ukázat na jistá pravidla, jak lidé migrují. Prvním ohledem je blízkost - lidé často migrují do sousedních zemí, pokud je tam situace lepší, nebo se stěhují po starých koloniálních stezkách. Půjdou-li totiž po těchto cestách, pravděpodobně dorazí do oblasti s podobnou kulturou a jazykem. Do velké míry ovlivňuje výběr cílové oblasti i síť kontaktů, které migrant má. Je zřejmé, že se lidé budou spíše stěhovat do míst, kde mají rodinu, přátele nebo kde někoho již znají. Velký význam mají i pracovní nabídky, které migrant dostane nebo může očekávat. Samostatnou kategorií tvoří pašeráci lidí a obchodníci s lidmi. Rozdíl mezi pašeráctvím a ochodem je v dobrovolnosti odchodu. Lidé jsou pašerováni dobrovolně, pašerákům platí horentní sumy za převod přes hranice. Cílem obchodu s lidmi jsou zejména dívky a ženy, které jsou nedobrovolně odváděny, aby v jiném prostředí byly nuceny provozovat prostituci¹¹.

1.3. Vědy zkoumající migraci

Migrace je jedním ze zdrojů demografických dat. Demografie je věda zabývající se reprodukcí obyvatelstva¹². V souvislosti se stěhováním obyvatelstva zaznamenává **hrubou migraci** a **migrační přírůstek**. **Hrubá migrace** je celkový počet imigrantů a emigrantů z určité územní jednotky za určité období. Naopak **migrační přírůstek** (často pod označením migrační saldo, čistá migrace) je rozdíl mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých¹³. Pokud je migrační saldo vyšší než nula (přistěhovalců je více), potom je daná země spíše cílová země, je-li migrační saldo menší než nula (vystěhovalců je více), mluvíme o zdrojové zemi. Migrací se zabývá i sociologie a kulturní a sociální antropologie, které se více zaměřují na dopady na migranty, na kulturu (migrantů, ovlivnění domácí kultury migranty) a na změnu životního stylu¹⁴. Statistika zachycující migraci používá především dvou nástrojů: zkoumání migrace obyvatelstva vybraného územního celku a zkoumání migračních toků mezi dvěma oblastmi¹⁵.

¹⁰ Fakta: Migrace ve světě in http://www.bbc.co.uk/czech/specials/1356_migration/page2.shtml (staženo 13. 11. 2009, 15:43)

¹¹ Introduction to migration - What is migration? In www.radio1812.net/en (posted 3. 12. 2008, 10:52)

¹² <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/demografie> (staženo 14. 11. 2009, 11:45)

¹³ Slovníček pojmů - Migrace in www.epolis.cz (staženo 14. 11. 2009, 20:33)

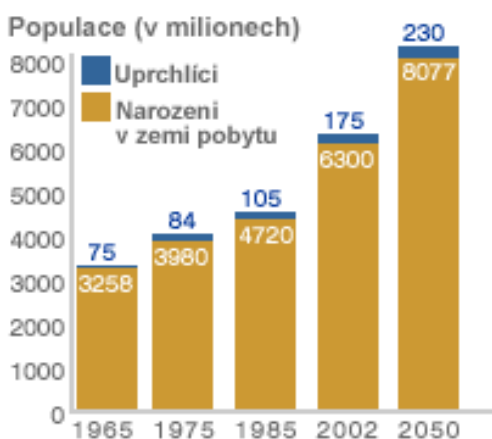
¹⁴ dtto

¹⁵ dtto

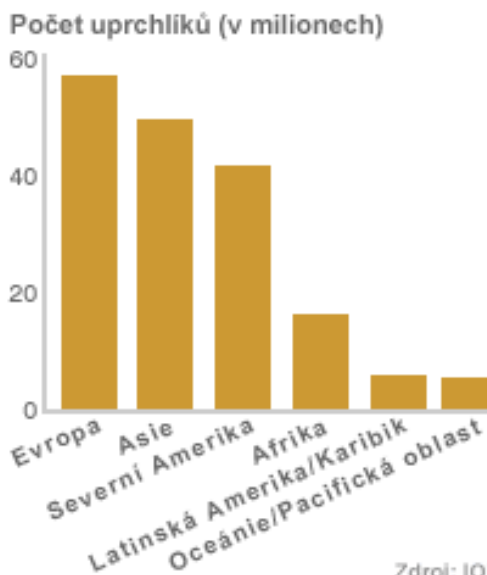
2. Uprchlík/Azylant

Uprchlík je podle Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 osoba, která se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout, nebo odmítá vzhledem ke shora uvedeným obavám, ochranu své vlasti¹⁶. Uprchlík se od ostatních migrantů odlišuje potřebou mezinárodní ochrany, kdež to migrant se může dovolat ochrany ve své rodné zemi, byť nemusí být dokonalá.

Populace narozených v cizině

Uprchlíci ve světě (rok 2000)

Zdroj: IOM¹⁷

Azyl pochází z řeckého slova **asylon**, což v překladu do češtiny znamená útočiště¹⁸. S azylem se setkává již ve starém Egyptě - faraon Ramsese II. poskytl na svém dvoře ochranu chetitskému králi Uritešup¹⁹. Ve středověku bylo možné uchýlit se do bezpečí kostela či například na území Českého království ke královně. Běžně se používá označení azyl, které v sobě skrývá dvě podoby. Diplomatický azyl se dá ilustrovat na příkladě českého velvyslance na Kubě, který by poskytl ochranu Kubánci, kterého místní úřady stíhají. Diplomatického azylu se dnes již nepoužívá, mluví-li se o azylu, myslí se obvykle azyl územní - české orgány mají právo poskytnout na svém území azyl kubánskému disidentovi²⁰. Tím se dostáváme k definici azylu. Ministerstvo vnitra ČR definuje azyl jako ochranný pobyt, který stát poskytuje příslušníku jiného státu nebo osobě bez státní příslušnosti v souvislosti s jejím pronásledováním²¹. Každý má právo požádat o azyl, je to jedno ze základních lidských práv²². Uprchlíci, kteří získají azyl, se nazývají azylanti.

Podmínky pro získání azylu jsou velmi přísné, což je dané i poměrně úzkou definicí pojmu uprchlík. Proto se vyvinul další institut: dočasná ochrana. Jak je z názvu patrné, dočasná ochrana je časově omezenější než azyl (u azylanta se předpokládá návrat do vlasti po zlepšení situace, zastavení perzekuce) a používá se zejména při hromadném přílivu uprchlíků²³.

¹⁶ Čl. 1 Úmluvy o právním postavení uprchlíků, 1951

¹⁷ Fakta: Migrace ve světě in http://www.bbc.co.uk/czech/specials/1356_migration/page2.shtml (staženo 13. 11. 2009, 15:43)

¹⁸ Článek Azyl in <http://cs.wikipedia.org/wiki/Azyl> (updated 4. 11. 2009, 12:27)

¹⁹ Článek Azyl a jeho původ in <http://www.unhcr.cz/ochrana/?cid=47> (staženo 14. 11. 2009, 16:12)

²⁰ Článek Azyl a uprchlictví, Miroslav Jurman, 11. 4. 2002 in <http://www.epravo.cz/top/clanky/azyl-a-uprchlictvi-16414.html>

²¹ Terminologický slovník in <http://web.mvcr.cz/archiv2008/azyl/slovník.html> (staženo 14.11 2009, 15:48)

²² Čl. 14 Všeobecné deklarace lidských práv, UN

²³ Terminologický slovník in <http://web.mvcr.cz/archiv2008/azyl/slovník.html> (staženo 14.11 2009, 15:48)

3. Nelegální migrace

Nelegálním migrantem se člověk může stát několika způsoby. Za prvé, při tajném přechodu přes hranice (vodní, vzdušnou nebo pozemní cestou), kdy se migrant záměrně vyhýbá hraniční kontrole. Pokud se někdo dostane do jiné země díky zfalšovaným cestovním dokumentům, řadí se také mezi nelegální migranty. Do třetí kategorie patří migranti, kteří se do země dostali na základě platného víza, ale porušují vízové podmínky (například pracují, i když mají udělené jen studijní vízum) či zůstávají v zemi déle, než jim jejich vízum umožňuje²⁴.

Ačkoliv se o nelegální migraci mluví zejména ve spojitosti s rozvinutými zeměmi, není to jen fenomén bohatých zemí. V Mexiku žije větší počet amerických občanů, kteří se v Mexiku usadili v důchodu a kteří nesplňují nutné podmínky pro tamější pobyt²⁵.

Současné odhady počtu nelegálních migrantů²⁶

Zdroj	Rok	Míra	Region	Poznámky
ICMPD	2004	2 - 4.5 milionu	svět	Odhaduje se, že třetina až polovina světových migrantů, kterých je 6-9 milionů za rok, jsou nelegální migranti
Council of Europe	2002	30 milionů	svět	Odhad: každý rok překročí mezinárodní hranice nelegálně 30 milionů lidí
ICMPD	2004	830,000	EU 15	Odhad neregulérních překročení hranic za rok
IOM	2003	500,000	EU 15	Odhad neregulérních překročení hranic za rok
Council of Europe	2002	400,000 - 500,000	EU 15	Odhad neregulérních překročení hranic za rok

Nelegální migrace s sebou přináší velké obavy. Kvůli zájmu o vycestování z rodné země se tvoří tzv. pašerácká mafie, která umožňuje nezákonné převody přes hranice. Mezi nelegální migraci taky patří problematika obchodu s lidmi, která se dotýká hlavně žen a dívek. Země, které jsou častým cílem nelegálních migrantů, chápou tento druh migrace jako hrozbu bezpečnosti, vnímají problémy nedostatečné kontroly a samozřejmě se obávají dopadů na pracovní trh. Zdrojové země poté nemohou účinně zajistit ochranu lidských či pracovních práv pro své občany, kteří nezákonně překračují hranice²⁷.

Právě v souvislosti ochrany lidských práv migrantů se pro nelegální migranty začala používat jiná označení, například neregulérní či nedokumentovaný migrant. Má se za to, že přívlastek nelegální asociuje souvislost s kriminalitou. Nelegální pobyt však ve většině zemí není trestný čin, jen administrativní přestupek. Na atribut nelegální pak může být pohlíženo jako na popírání jejich lidskosti, což může vést k porušování jejich základních práv a svobod. Podle chápání definice nelegálního přistěhovalce, můžeme do této kategorie řadit i žadatele o azyl. Pokud ale nazveme žadatele o azyl nelegálními migranty, vzbuzuje to jakousi politickou netoleranci vůči těmto lidem²⁸.

²⁴ The Global Struggle with Illegal Migration: No End in Sight, Demetrios G. Papademetriou, Migration Policy Institute, September 2005

<http://www.migrationinformation.org/Usfocus/display.cfm?ID=336>

²⁵ dtto

²⁶ Irregular migration, state security and human security, Khalid Koser, University College London

<http://www.gcim.org/attachements/TP5.pdf>

²⁷ The Global Struggle with Illegal Migration: No End in Sight, Demetrios G. Papademetriou, Migration Policy Institute, September 2005

<http://www.migrationinformation.org/Usfocus/display.cfm?ID=336>

²⁸ The Use of Correct Terminology in <http://www.picum.org/?pid=252> (staženo 15.11.2009, 13:09)

Zdroje:

International Migration Report 2006: A Global Assessment, ECOSOC, UN

Human Development Report 2009, Overcoming barriers: Human mobility and development
(Published for the United Nations Development Programme - UNDP)

Undocumented vs. Illegal Migrant: Towards Terminological Coherence, Mila Paspalanova, Instituto Tecnológico de Estudios Superiores de Monterrey, Campus Ciudad de México, 11/22/2007 9:53:34 AM

What is Human Migration? Human Migration Guide (6-8), National Geographic marcopolo Xpeditions, 2005

Výhled v oblasti mezinárodní migrace, OECD, SOPEMI 2009

Irregular migration, state security and human security, Khalid Koser, University College London, September 2005

The Global Struggle with Illegal Migration: No End in Sight, Demetrios G. Papademetriou, Migration Policy Institute, September 2005

Článek Migration and Urbanization; UNFPA
<http://www.unfpa.org/swp/2004/english/ch4/index.htm>

Článek Migrace a azyl, Ministerstvo vnitra ČR;
<http://www.mvcr.cz/clanek/migrace-novy-clanek-890951.aspx?q=Y2hudW09MQ%3d%3d>

International Organisation for Migration - cz;
<http://www.iom.cz/index.php>

International Organisation for Migration - en;
www.iom.int

Migrace Online - o migraci ve střední a východní Evropě;
<http://www.migraceonline.cz/>

The World Bank, Program International Migration and Development;
<http://tinyurl.com/theworldbank>

United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division;
<http://www.un.org/esa/population/unpop.htm>

Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky;
<http://www.unhcr.cz/>

Platform for international cooperation on undocumented migrants;
www.picum.org

Immigration articles - Illegal immigration to United States;
http://www.usimmigrationsupport.org/articles_illegal_immigration.html

BBC Czech - Globální migrace;
http://www.bbc.co.uk/czech/specials/1356_migration/page2.shtml

Demografický informační portál;
<http://www.demografie.info/>

Top partneři

Generální partner
Modelu OSN

Hlavní partner
Modelu OSN

Model NATO is co-sponsored by
the North Atlantic Treaty Organization

Hlavní partner
Modelu NATO

British Embassy
Prague

Generální partner
Modelu EU

Nizozemské velvyslanectví

Hlavní partner
Modelu EU

Zastoupení
Evropské komise
v České republice

Univerzitní partner

Partner zahájení

Partner jednání

Dodavatelé služeb

Mediální partneři

**Asociace
pro mezinárodní
otázky**
Association
for International
Affairs

Asociace pro mezinárodní otázky využívá zpravodajství z databází ČTK, jejichž obsah je chráněn autorským zákonem. Přepis, šíření, či další zpřístupňování tohoto obsahu či jeho části veřejnosti, a to jakýmkoliv způsobem, je bez předchozího souhlasu ČTK výslovně zakázáno.

Copyright (2003) The Associated Press (AP)-všechna práva vyhrazena. Materiály agentury AP nesmí být dále publikovány, vysílány, přepisovány nebo redistribuovány.

Zpracoval: Anna Vaněčková

Redakční úprava: Lucie Bednárová, Daniela Zrucká

Grafická úprava a tech. spolupráce: David Petrbok

Vydala Asociace pro mezinárodní otázky pro potřeby XV. ročníku Modelu OSN.

© AMO 2009

Model OSN

Asociace pro mezinárodní otázky, Žitná 27, 110 00 Praha 1

Tel./fax: +420 224 813 460, e-mail: model.osn@amo.cz, IČ: 65 99 95 33

»www.amo.cz« »www.studentsummit.cz«